

De Lemmer, jaren vijftig, twee sloepen in een wedstrijd voor vissers

Onbekend zeilend vissersschip

Tot zijn verbazing zag auteur Dirk Huizinga afgelopen zomer in de Lemmer het casco van een Lemstersloep liggen. Dat deed hem deugd, want dit scheepje mag toch wel tot de vergeten types worden gerekend. En dat terwijl we er hier op de foto nog een stel zien wedstrijdzeilen.

Dirk Huizinga trof het casco aan de Polderdijk in De Lemmer, in het stukje Lemsterrien, tegenover de voormalige locatie van de scheepswerf van de Gebroeders De Boer. Het was duidelijk nog niet helemaal gereed, maar de fraaie lijnen van de Lemstervissloep waren onmiskenbaar. Deze ontmoeting maakt dat Dirk graag meer vertelt over deze sloepen met aangehangen roer.

'In de Zuiderzeehaven De Lemmer werden ijzeren aken gebruikt voor de visserij, dat hoeft niet meer uitgelegd te worden. Maar het is niet zo dat daar alleen maar van die visaken (de voorloper van de Lemsteraak) in gebruik waren. Integendeel. Binnen de vissersvloot van De Lemmer vormden de aken een minderheid!

Deze schepen kregen die dominante positie pas later, toen ze vanaf midden jaren dertig overgingen naar de recreatievaart en daarvoor goed bevielen. De vissers zelf lieten juist in die jaren ook een ander scheepstype bouwen, de sloep. Geen verbouwde reddingsloep of een roeisloep, maar een flink stalen schip met een spitse kop en een halfronde spiegel. Deze schepen werden als zeilschip afgeleverd, voorzien van zwaarden en een traditioneel tuig. Op foto's van zeilwedstrijden voor Lemmer varen ze tegen de ijzeren visaken en ze waren bepaald niet minder snel.'

Verdwenen

Het merkwaardige is, dat deze stalen sloepen, anders dan de (Lemster)aken, zijn verdwenen. De fraai gelijnde schepen waren goede zeilers en veel minder oud dan de ijzeren aken. Je zou denken dat ook deze vissersschepen aantrekkelijk waren om ze om te bouwen tot een jacht. Maar dat is duidelijk anders gelopen.

De visaak voor de Zuiderzee werd aan het einde van de negentiende eeuw in Friesland ontwikkeld uit de visaak voor het binnenwater. Er werd in die jaren voor het eerst vanuit Friesland op de Zuiderzee gevist op haring en ansjovis, omdat er dankzij de aanleg van spoorwegen (inter)nationale afzetmogelijkheden waren ontstaan. De ontwikkeling van de Zuiderzeevervisserij langs de Friese kust leidde niet alleen tot de ontwikkeling van de visaak van Lemmer, maar ook van de zeeschouw, als zeewaardige versie van de Friese schouw om vissers een goedkoper alternatief te kunnen bieden. Die aak en die schouw pasten binnen een regionale scheepsbouwtraditie, terwijl de spits gebouwde sloepen dat niet deden. Mogelijk was de Lemstersloep daarom minder gewild voor de recreatie, omdat de vormgeving niet aansloot bij die van de traditionele platbodems van ons land. Er zijn bij de SSRP daarom ook nooit Lemster sloepen opgenomen als traditionele platbodems. Het zijn echter wel interessante schepen geweest en een enkele keer tref je er dus nog één, aldus Huizinga.

Monnickendamers

'De stalen sloepen werden niet in De Lemmer gebouwd. Op de schepenlijst 1902 - 1940 van de scheepswerf Gebroeders De Boer staat geen vaartuig dat daarmee in verband kan worden gebracht. Op de website 'Spanvis' over de visserij in De Lemmer is iets meer informatie te vinden. Zoals voor de oorlog ook stalen (Marker) rondbouwen werden gemaakt en natuurlijk de fraaie IJsselmeerkotters met spitsgat, werden vergelijkbare kotters in Monnickendam ook voorzien van een spiegel, een aangehangen roer, zijzwaarden

en een zeiltuig zoals de vissers dat van oudsher gewend waren. De Lemsters gebruikten deze schepen voor de visserij en noemden ze 'sloep.'

Tijd voorbij

Lang zijn de sloepen niet in functie gebleven, korte tijd later al was de tijd van werkschepen onder zeil voorbij. Maar net als de schippers van de skûtsjes die na de oorlog het skûtsjesilen in stand hielden, zetten ook de vissers van Lemmer hun wedstrijden voort met de overgebleven zeilende vissersschepen. Van 1948 t/m 1958 werd er begin augustus een hardzeilwedstrijd georganiseerd samen met het skûtsjesilen. Het aantal deelnemers was uiteraard beperkt. De IJsselmeervervisserij bestond nog wel, maar er waren er geen schepen meer die visten onder zeil. Alleen vlak na de oorlog, toen er geen gasolie was, werden de oude tuigen van zolder gehaald en zeilden de vissers als vanouds. Diverse sloepen maakten nog onderdeel uit van het wedstrijdveld. Daarna zijn ze volledig uit beeld verdwenen.

Jan Eissens, Stamboekbeheer
www.ssrp.nl / boekenplank.ssrp.nl
stamboek@ssrp.nl

SSRP

De Stichting Stamboek Ronde en Platbodemjachten (SSRP) is opgericht in 1955. De SSRP maakt samen met andere gebiedsorganisaties deel uit van de Federatie Varend Erfgoed Nederland (FVEN), gesprekspartner van de overheid.
 Administratie: Rita Eissens - van Goor.
 Stamboekbeheer: Jan Eissens.
 Tel. 050-4094094
 E-mail: administratie@ssrp.nl